

[Lilli Gyldenkilde]

have dette lovforslag vedtaget, men det skal ikke forhindre os i at gå videre. Og jeg synes, at en ikke alt for stor skråsikkerhed fra alles side lige nu ville være klædelig, for jeg tror, vi kommer til at rode temmelig meget rundt i dette i løbet af sommeren.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg vil blot nævne for statsministeren, at hans egen – eller vores – Rigsrevision har sendt et bilag til Folketingets Politisk-Økonomiske Udvalg, hvori man fastslår, at efter rigsrevisionslovens § 4 må man sige, at institutioner som ATP-fonden omfattet af § 4 ikke indgår i statsforvaltningen. Klarere kan det ikke siges til statsministeren.

Men det er altid statsministerens ret – det skal vi ikke benægte – at komme med en politisk definition af, at han ønsker disse institutioner omfattet af dette lovforslag; det gør Socialdemokratiet også i lovforslagets sigte, nemlig at der skal være ligebehandling af kvinder og mænd i indstillingen til disse bestyrelser. Vi har ønsket disse institutioner omfattet af lovforslaget, men vi siger, at det tekniske grundlag er ukorrekt.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Fru Lilli Gyldenkilde filosoferede over, hvilken karakter denne statslige forvaltningsmyndighed har, om det skulle være kommunalt eller hvad. Jeg kan da godt forstå, at med det støjniveau, der har været i salen, har fru Lilli Gyldenkilde ikke kunnet følge hver sætning, jeg sagde; jeg brugte faktisk en 4-5 minutter på at analysere det, men det kan fru Lilli Gyldenkilde læse bagefter.

Når fru Lilli Gyldenkilde rejser det yderligere spørgsmål: Hvad så, når ATP har fået lov til at være entreprenør i forhold til nogle pensionsformer? Ja, dér er ATP også en statslig forvaltningsmyndighed. Det ændrer ikke den mindste smule på det, på ganske samme måde som hvis Polyteknisk Lærestalt driver kontraktforskning for nogle, så er Polyteknisk Lærestalt også stadig væk en statslig forvaltningsmyndighed. Det er et spørgsmål om, hvor langt man strækker den statslige virksomhed. Hvor langt går, om jeg så må sige, ikke kommu-

nalfuldmagten, men statsfuldmagten? Og her er det ved lov fastslået, at for ATP's vedkommende går statsfuldmagten – fordi der er givet en særlov om det – så vidt, som man altså efter de i denne lov nærmere anførte regler kan følge denne praksis.

Når jeg nu beder fru Lilli Gyldenkilde om at læse min tale i ferien, vil jeg også bede fru Helle Degn om at læse Rigsrevisionens erklæring. Så vil fru Helle Degn se, at den siger præcis det stik modsatte af det, fru Helle Degn forsøgte at fortælle Folketinget.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg tager blot ordet for at gøre opmærksom på, at omkring Rigsrevisionen forholder det sig således, at Rigsrevisionen ved udfoldelse af sin virksomhed ikke gør brug af begrebet statslig forvaltningsmyndighed. Men det har ikke noget som helst at gøre med det, vi diskuterer i dag.

Rigsrevisionen betjener sig af andre definitioner. Den definition, som gælder med henblik på kvinderepræsentationen, som er omfattet af lovforslaget, er ordene statslig forvaltningsmyndighed, og Justitsministeriet har uden mindste tvivl afgivet en klar erklæring til udvalget, som giver udtryk for, at ATP og LD er statslige forvaltningsmyndigheder.

Herefter haver Folketinget sig at rette, indtil Folketinget bestemmer det modsatte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 113 stemmer (S, KF, SF, V, RV, CD, KRF og Hugo Holm (UP)) mod 10 (FP).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af lovforslag nr. L 23:

Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven m.v. (Forenkling og modernisering inden for Justitsministeriets område).

Af justitsministeren (Engell).

(Fremsat 10/10 89. Første behandling 25/10 89. Betænkning 18/5 90. Anden behandling 22/5 90. Tillægsbetænkning 23/5 90).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Ole Espersen (S):

Der er stillet ændringsforslag om, at de forelåede ankebegrænsninger skal udgå.

Dette ændringsforslag er stillet, fordi der ved andenbehandlingen var et parti – det var Kristeligt Folkeparti – der spurgte os, hvorfor vi ikke havde stillet ændringsforslag. Det havde vi ikke, fordi vi anså det for at være vanskeligt eller umuligt at få gennemført.

Nu er der stillet ændringsforslag, og jeg håber, at de bliver vedtaget. Det håber jeg især, fordi – og det gentager jeg endnu en gang – der er meget stærke advarsler fra domstolene mod at gennemføre disse ankebegrænsninger. Der er udtalelser om, at administrationen får overordentlig svært ved at administrere dem, fordi det ofte sker, når en sag kommer til landsretten, at der kommer nye anbringender, nye beviser osv. Det kan justitsministeren ikke vide, når man behandler ansøgningen, og derfor er det umuligt at skabe blot en ringe del af den retssikkerhed, der er i øjeblikket. Derfor er det overordentlig vigtigt, synes vi fra S' og SF's side, at disse ændringsforslag bliver vedtaget, og jeg håber, at det vil ske.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1
forkastedes, idet 58 stemte for, 73 imod.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Forhandling

Ole Espersen (S):

Efter afstemningen er det nu således, at det er Justitsministeriet, der, såfremt loven vedtages, skal afgøre, om en lang række sager kan ankes til landsretten.

Det er en klar indblanding fra administrationens side i spørgsmålet om, hvilke sager der skal, og hvilke sager der ikke skal behandles ved domstolene. Det er en overordentlig principiel ændring i hele vores retsplejesystem, som domstolene har advaret meget stærkt imod.

Hvad opnår man så til gengæld for denne overordentlig indgribende ændring? Man opnår siger og skriver om spare mellem 10 og 15 menneskers arbejde om året. Det er gevinsten ved denne indgribende ændring.

Jeg vil gerne bede justitsministeren bekræfte, at dette tal er korrekt. Jeg forstår ikke, at man på den baggrund fastholder ændringen.

Så vil jeg gerne spørge Fremskridtspartiets ordfører, om man ikke er enig i, at den beslutning, som Fremskridtspartiet stemte for den 19. maj 1989 om, at tredjeinstansbevillinger ikke længere i fremtiden skal gives af Justitsministeriet af rent principielle grunde, også bør antages at gælde de afgørelser om andeninstansbevillinger, der nu skal træffes af Justitsministeriet.

Jeg forstod på hr. Glistrup, der var ordfører dengang, at dette forholdt sig på den måde, jeg her siger som noget ganske utvivlsomt, og det håber jeg at hr. Glistrup kan bekræfte i dag.

Leif Hermann (SF):

Når man ind imellem færdes blandt vælgerne, får man næsten altid at vide, at respekten for, hvad Folketinget foretager sig, befinder sig på et meget lavt niveau. Politikere er lette ofre for vittigheder. Politikere er lette ofre for nedladende og hovne bemærkninger, når man kommer ud i samfundet herindefra. Vedtagelsen af dette lovforslag styrker denne tendens.

Det er fantastisk, at Kristeligt Folkeparti, Centrum-Demokraterne og Venstre, som taler om selvforvaltning, om at lægge ansvaret ud til det enkelte menneske, her fratager det enkelte menneske ansvaret for at tage stilling til, om en sag skal ankes til landsretten. Og man gør det med den ejendommelige begrundelse, at man skal spare nogle penge.

[Leif Hermann]

Nu er jeg godt klar over, at retssikkerhed og økonomi beklageligvis hænger sammen, men at det skulle hænge sammen på den måde, at man af økonomiske grunde finder det nødvendigt at umyndiggøre den enkelte, der enten er blevet sagsøgt eller er sagsøger, har jeg hidtil ikke fået nogen fornuftig forklaring på.

Jeg vil gerne bede justitsministeren om at komme med den forklaring herfra. Jeg vil gerne bede justitsministeren om at bekræfte det, hr. Ole Espersen sagde, og derefter forsøge at forklare Folketinget og den danske befolkning, hvad meningen med dette pjattede og skadelige lovforslag i grunden er.

Glistrup (FP):

Det foreliggende lovforslag, som vi nu skal bedømme som en helhed, er i allerhøjeste grad en blandet landhandel, som har enormt mange forskellige aspekter. Og når Fremskridtspartiet stemmer for lovforslaget, beror det på, at vi så ganske givet synes, at der er flere plusser i dette lovforslag, end der er minusser.

Et af aspekterne er problemerne om, hvorvidt man skal opretholde den frie appelret fra underret til landsret til skade for den, der har vundet sagen, og til en eller anden chance for, at den, der har tabt sagen, måske vil kunne opnå at få afgørelsen ændret ved landsretten. Det er ikke det moment i forslaget, som er den stærkeste begrundelse for, at Fremskridtspartiet stemmer for det foreliggende lovforslag.

Problemerne omkring denne afskæring af ankemuligheden blev meget, meget grundigt endevendt ved en lang debat under andenbehandlingen, og derfor er det vel begrænset, hvor megen rimelighed der kan være i at fylde de samme ting ind i Folketingstidendes spalter nu her ved tredjebehandlingen.

Men når man fra SF's side specielt siger, at man har ikke hørt nogen fornuftig begrundelse, må vi bare konstatere, at vi synes, at de begrundelser, vi gav ved andenbehandlingen, såmænd var fornuftige nok. Men SF må selvfølgelig vurdere, hvorvidt man synes, det var fornuftigt eller ej.

Udgangspunktet er, at vi har en nation med 5,1 mio. mennesker, og at der deraf er, skal vi sige 3 millioner arbejdsdygtige. Disse 3 millioner skulle meget gerne producere velfærdsresultater, være ude i nytteproduktionen og ikke være beskæftiget med papiradministration, så-

dan som retsvæsenet er et udtryk for. Derfor er det fornuftigt at tilstræbe en lovgivning, hvor man bruger så lidt som muligt af den arbejdskraftressource, vi har, på retsvæsenet, og derfor er der god grund til at skære i appelmuligheden.

Så kommer alle de andre argumenter, hensynet til dem, der har vundet i første instans, argumentet med, at der ikke er nogen som helst grund til at tro, at hvis en landsretsdom og en byretsdom er i uoverensstemmelse med hinanden, at det så er landsretsdommen, der skulle være rigtigere end byretsdommen. Det kunne såmænd akkurat lige så godt være omvendt, at de friske, unge kræfter i byretten har set bedre og rigtigere end de lidt mere forkalkede og senile mennesker, der sidder i landsretten. Man kan komme med mange argumenter den ene eller den anden vej. Derfor er det således, at man ikke fra Fremskridtspartiets side synes, at der er nogen grund til at opretholde den frie appelret.

Så kommer det andet spørgsmål, som hr. Ole Espersen rejste: Hvem skal i givet fald, hvor en byretsdom af en eller anden grund er forkert, tage den pågældende sag op til behandling? Skal det være Justitsministeriet, skal det være Den Særlige Klageret, eller skal det være en helt tredje instans?

Jeg skal da gerne på hr. Ole Espersens spørgsmål bekræfte, at vi synes – som vi også begrundede ved andenbehandlingen – at det er en rigtig dårlig idé, justitsministeren har haft med, at det er ham selv, der skal træffe afgørelsen. Men det er jo ikke nogen ny debat. Folketinget vedtog ganske klart – jeg tror, det var den 19. maj sidste år, altså for over et år siden – at man med hensyn til tredjeinstansbevilling skulle finde et andet organ, og det pålagde man regeringen at fremsætte lovforslag om.

Regeringen står snart til en rigsretssag, fordi man har ladet over et år gå, uden at man har fremsat det lovforslag, som Folketinget den 19. maj 1989 pålagde regeringen at fremsætte – jeg vil i allerhøjeste grad opfordre regeringen til, at den meget hurtigt i den nye samling kommer med det forslag, som man har siddet og syltet i 1½ år – og fordi man stemmer imod et folketingspåbud, som man modtog.

Når vi skal finde frem til, hvem der skal give tilladelsen til tredjeinstanssagsførelse, vil det være ganske naturligt at inddrage de paragrafer, vi nu vedtager, om, hvem der så skal give

[Glistrup]

tilladelse til andeninstansafgørelsen, for principielt er det et meget langt stykke vej de samme argumenter, som gør sig gældende. Derfor vil det problem, som hr. Ole Espersen rejste – og hvor jeg er helt enig i, at det foreliggende lovforslag bestemt ikke repræsenterer nogen ideel løsning på dette detailspørgsmål – møde os igen til efteråret, hvis ellers regeringen i næste folketingssamling vil leve op til Danmarks Riges Grundlov om, at man skal respektere en folketingsbeslutning, der giver regeringen et pålæg.

Hvis regeringen vil fortsætte med sine Estrupmanerer i næste samling også, møder dette problem os jo ikke, men så må vi finde ud af, hvad dette sammensvejsede flertal, der stod bag beslutningen af 19. maj 1989, vil kunne gennemføre i næste folketingssamling. Vi har dog skiftet justitsminister siden da, så det, at den daværende justitsminister gik så kraftigt imod det, kan vel ikke binde hans efterfølger alt for længe.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg vil gerne sig tak til hr. Glistrup, fordi hr. Glistrup dog reagerer på de udsagn, jeg kom med før.

Jeg vil gerne efterlyse de retspolitiske ordførere bl.a. fra Det Radikale Venstre, som jeg glemte at tage med i min opregning før, og bede dem om at komme op og forklare sig noget tydeligere, end det har været tilfældet ved de foregående behandlinger af lovforslaget.

Hr. Glistrup siger, at man skal spare noget papirusseri i retsvæsenet. Javel, nu henskyder man altså papirusseriet til et andet organ. Og der er ikke tale om, at man sparer papirusseri i retsvæsenet. Der er tale om noget ganske enkelt og ubureaukratisk som, at beslutningen inde i hovedet på den, der føler sin ret gået for nær, nu flyttes over til et papirusseri, hvad enten det kommer til at ligge i Justitsministeriet eller i et andet organ. Det er det, der er det afgørende i denne situation.

Dermed har hr. Glistrup altså heller ikke svaret på mit spørgsmål. Kan hr. Glistrup ikke komme og fortælle – som de andre ordførere, jeg skal stadig væk opfordre Det Radikale Venstre også til at vise sig heroppe – hvorfor man skal fratage folk det valg, de selv må træffe? Ingen træffer vel dette valg, fordi de synes, det er

morsomt at føre proces. Hvorfor må folk ikke selv bestemme, om de vil anke en sag til landsretten?

Så vil jeg i øvrigt godt tilslutte mig hr. Glistrups bemærkninger vedrørende beslutningsforslaget om fjernelse af tredjeinstansbevillinger fra Justitsministeriet og henstille til justitsministeren, at han ser at få fyret op under Retsplejerådet, der jo er blevet bedt om at hitte ud af, hvor disse tredjeinstansbevillingssager så skal ligge.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Hr. Leif Hermann kan have ret i at sige, at vi ikke har deltaget så voldsomt aktivt i debatten her ved anden- og ved tredjebehandlingen om dette spørgsmål. Det skyldes, at vi ved førstebehandlingen klart gav udtryk for vores holdning og vores støtte til justitsministerens forslag på dette område.

Men jeg skal da gerne gentage her fra talerstolen, at vi synes, det foreliggende forslag er forsvarligt. Jeg synes, at de mange betragtninger om, at det er retssikkerheden, der er på spil, måske bliver lige lovlig opdimensioneret af hr. Leif Hermann i dag.

Det drejer sig om et princip, som vi på forhånd kendte til i dansk ret, at der er en beløbsgrænse for, hvilke sager man kan anke videre i retssystemet. Her er der tale om en væsentlig forhøjelse, det vedgår jeg: fra et par tusind kroner op til 10.000 kr. Men det er dog så for det andet et princip og en beløbsgrænsestørrelse, som man kender i andre nærtstående nationer. I Norge, så vidt jeg erindrer uden at have papirerne på mig, er der en grænse af tilsvarende omfang. Og det har været tilfældet i adskillige år i Norge, uden at vi dog af den grund har ment, at Norge har forladt de civiliserede rets-samfunds rækker.

Og så til det med papirusseriet. Udgangspunktet vil jo blive, at der ikke kan finde anke sted. Det modsatte er tilfældet, som reglerne er i dag. Og det vil sige, at der næppe kommer det samme antal sager for Justitsministeriet, hvor de skal sidde og »nusse«. Og i hvert fald har de nogle klare retningslinjer og kan hurtigt komme igennem til nogle afgørelser.

Jeg så, at justitsministeren reagerede på min anvendelse af ordet »nusse«; han kunne ikke høre, det var i anførselstegn. Selvfølgelig vil ju-

[Björn Elmquist]

stitsministeren ikke acceptere, at man skulle sidde og nusse noget som helst i Justitsministeriet, derfor anførselstegnene.

Men vi mener, det er forsvarligt, og vi vil gerne til sin tid, når der kommer en betænkning fra det udvalg, som skal overveje ankeinstanskompetencen, se på, hvordan en generel ordning kan udformes. Det har vi med dette forslag i dag ikke taget definitiv stilling til.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Den bestemmelse, vi drøfter, går ud på at flytte kompetencen til at afgøre, om en sag skal kunne prøves for anden instans, fra nu at ligge hos den, der har tabt sagen, til i stedet at ligge hos et tredje organ. Hr. Leif Hermann spørger så, om der er nogen rimelighed i det.

For det første er det for den, der har vundet en sag, ret væsentligt, at temerære anker bliver opfanget, fordi anketilladelse nægtes.

For det andet er ressourcekravet, hvis tre landsdommere skal gennemføre en efterprøvelse med ny bevisførelse osv. af en sag, der allerede én gang har kørt ved byretten, væsentlig større, end hvis sagen blot skal behandles af den, der skal give andeninstansbevillingen. Efter al sandsynlighed vil man opleve, at der i langt de fleste tilfælde bliver sagt nej til, at sagen kan komme for igen, sådan så den, der har vundet sagen, kan tvangsfuldbyrde dommen, i stedet for at han skal vente måske 2 eller 3 år – med landsrettens nuværende berammelsesfrister – hvor sagen kører på udsættelser eller forberedende retsmøder for så at blive berammet med 15 måneders varsel, eller hvor meget landsretten bruger til det. Det er i allerhøjeste grad for at tage hensyn ikke blot til samfundsressoucernes forsvarlige anvendelse, men også til domhaveren ved første instans, når man vil begrænse adgangen til den fri appelret. Ét sted skal man sætte grænsen, man kan jo ikke have fri appelret i 27 instanser, og nu sætter man den altså efter Fremskridtspartiets mening et fornuftigere sted, end den hidtidige ordning er gået ud på.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

I realiteten er hr. Glistrups argumentation en argumentation mod enhver form for anke, og

jeg synes unægtelig, det ville være noget betænkkeligt, hvis man sagde til folk, at der af økonomiske grunde kun var én mulighed for at få prøvet sin sag og derudover ingenting. Det har imervæk været et meget grundigt rodfæstet princip i enhver retspleje, at man skulle have adgang til at få prøvet sin sag af mindst to instanser, men det forstår jeg at Fremskridtspartiet ikke er tilhænger af i dag.

Når hr. Glistrup i sit tidligere indlæg sagde, at dette kun er en lillebitte del af lovforslaget, så er det rigtigt. Men med den vane, justitsministeren har med at blande alt muligt sammen, der minder meget lidt om hinanden, er vi altså i den situation, at vi ikke rigtig kan komme nogen vegne. Det kan være meget fornuftigt at lave om på faderskabssager, det kan være meget fornuftigt at omdøbe overøvrigheden til statsamtet, det har vi intet imod, men når tingene lægges på bordet i denne form, er vi nødt til at stemme imod det hele. Man kan ikke stemme sig – om jeg så må sige – delvis igennem et lovforslag.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes, hr. Glistrup har mistet sin ellers stringente logik, for når hr. Glistrup siger, at det er af hensyn til ham, der har vundet en sag, at taberen ikke skal kunne anke, må hensynet til den, der har vundet, vel stige med beløbet størrelse! Hvis han har vundet en dom på 100.000 kr., er hensynet vel endnu større, end hvis han har vundet en på 9.000 kr. Så hvis det er det hensyn, som hr. Glistrup mener er afgørende, hvad jeg slet ikke vil anerkende, burde der faktisk, som hr. Leif Hermann også sagde, overhovedet ikke være nogen ankemulighed.

Men det, der har fået mig herop, er især hr. Björn Elmquists indlæg. Jeg forstod på hr. Björn Elmquist, at der nærmest var tale om en ajourføring af nogle grænser, idet hr. Björn Elmquist sagde, at det drejede sig om at gå fra 2.000 til 10.000 kr. Det, vi drøfter her, er ankeafskæringen i civile sager, og der har ikke været nogen begrænsning, så det er et helt nyt princip, der indføres her.

Jeg vil også gerne bede hr. Björn Elmquist og ordføreren for Det Konservative Folkeparti tage stilling til det, som Vestre Landsret rejser som en væsentlig indvending. Man siger, at uanset hvem der skal give dispensation – Ju-

[Ole Espersen]

stitsministeriet eller en anden instans – vil ordningen ikke kunne administreres. Hvorfor ikke? Hvorfor kan man ikke fra et andet organs side tage stilling til, om det skal være lovligt at anke? Det besvarer man på følgende måde: Det forhold kan ikke som foreslået afhjælpes af en dispensationsordning. Dels – og det er det, jeg spørger hr. Bjørn Elmquist og De Konservative ordfører om de ikke er enige i – viser landsrettens erfaring, at det generelt ikke lader sig gøre på forhånd at foretage en sikker vurdering af appelsagers udfald, dels kan der i den enkelte sag blive fremført nye påstande, anbringender eller beviser under appellen, som fører til et ændret resultat, hvilket Justitsministeriet intet kendskab kan have til. Dette er en klar forringelse af retssikkerheden. Hvad siger Venstre og De Konservative til det?

Formanden:

Hr. Glistrup en kort bemærkning, og så tror jeg, at vi skal til at afslutte rækken af korte bemærkninger i denne serie.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Hr. Ole Espersen skal ikke lade sig imponere af, at dommernes fagforening gerne vil rage noget mere arbejde til sig. Det er det samme, som hvis landsbysmede, der lægger hestesko på, siger, at vi skal holde op med at køre i bil, fordi de skal have noget mere at lave med at slå hestesko på.

Hr. Ole Espersen og hr. Leif Hermann har ret i, at det er et brud med et princip i dansk ret og med en hævdvunden opfattelse. Men et land, der har en offentlig sektor, der er så stor som den nuværende danske, og har en udlandsgæld og en arbejdsløshed, der er så stor som den nuværende danske, må affinde sig med tusindvis af brud på hævdvunden slendrian og indrette sig efter, at vi ikke har råd til dette klynkeri med retssikkerhed og til at tro, at landsretten er så klog, at man bare kan lade være med at gøre noget i byretten, fordi man altid kan gå til landsretten og få den overtalt med gode argumenter til de gode dommere, men når man kun har dårlige, må man bruge dem til de dårlige dommere. Dette samfund har simpelt hen ikke råd til at blive ved med at smide så mange samfundsressourcer ud på domstolene, som vi gør i øjeblikket.

Når hr. Ole Espersen så spørger, om vi ikke skulle gå langt videre, må jeg svare, at jeg kun kan stemme til det lovforslag, der er til behandling i øjeblikket. Men som jeg anførte ved andenbehandlingen og har anført ved adskillige lejligheder fra denne talerstol, mener jeg da ganske givet, vi skal gå meget videre med at begrænse antallet af papirussere; 90 pct. af dem bør lave noget fornuftigt, og det gælder også dem, der i øjeblikket sidder i retsvæsenets tjeneste og fører retssager mellem politik og jura, eller hvad de nu beskæftiger sig med. De skal lave noget fornuftigt, skal de!

Formanden:

Så er det ordførerrækken.

Arne Melchior (CD):

Hr. Leif Hermann benyttede det argument, som vi hører af og til, at der siges vittigheder om politikere, det politiske system og det politiske etablerement. Han udtalte også frygt for, at denne lovs vedtagelse vil øge denne for os indimellem ubehagelige diskussion. Jeg er ikke enig i det, hr. Leif Hermann sagde.

Sådan var det såmænd også på Holbergs tid og på Sokrates' tid. Man kan om de fleste ting sige Darios Daraos. Ingen kan komme og sige, at én måde er den absolut rigtige, og at en anden er den absolut forkerte, så det synes jeg hr. Leif Hermann skal være ubekymret over. Vi er ene bundet af vores samvittighed, og den må vi følge uanset karikaturtegninger og vittigheder. I øvrigt opfatter jeg på møder landet over befolkningens holdning til politikere og det politiske etablerement som ganske positiv.

Når dette er sagt, skal jeg imidlertid gerne sige, at det forhold, som her er fremdraget, også har bekymret CD, og det er ikke med let sind, at vi stemmer for loven indeholdende denne bestemmelse om ankeadgangen. Vi gør det alligevel, fordi vi kan se, at der kan være noget i det, som hr. Bjørn Elmquist sagde om, at det er ikke urimeligt. Der er en hel række hensyn, der trækker den ene vej, og en række hensyn, der trækker den anden vej, men vi vil godt sige ved denne tredje behandling, at vi nærer en vis uro, og at vi selv vil følge udviklingen nøje og opfordrer andre partier til at gøre det samme. Når vi får betænkningen og har set loven i funktion en tid og kan se, dels hvor meget papirusseri den giver anledning til, dels hvilke resultater den

[Arne Melchior]

får sammenlignet med tidligere praksis, vil vi være at få i tale for at tage tingene op til overvejelse igen, for her drejer det sig om noget grundlæggende vigtigt.

Jeg skal også sige, at CD's respekt for dommerstanden er betydelig større end den, som hr. Glistrup for et øjeblik siden gav udtryk for, og jeg kan slet ikke fatte hr. Glistrup, når han i samme sætning og åndedrag både taler om hævdvundne rettigheder og retspolitiske principper og så laver det om til hævdvunden slendrian. Der er ikke tale om nogen slendrian, og at retsplejen koster penge, ved vi. Her er et af de forhold, hvor selv den mest spareivrige må sige, at det må hellere koste lidt for meget end lidt for lidt. Selvfølgelig skal det koste så lidt som muligt, men der må ikke spares på en sådan måde, at der kan drages tvivl om den enkeltes retslige stilling og mulighed for at komme igen på en måde, der svarer til de hævdvundne rettigheder og principper, som vi hidtil har dyrket.

Det er altså ikke med let sind, vi stemmer for loven. Vi gør det, fordi der også kan anføres gode argumenter for, at den skal udformes, som det her er sket. Men jeg betragter sagen som så vigtig, at vi altså bereder os til at følge den nøje og eventuelt om nødvendigt komme tilbage til den i en følgende folketingssamling. Heri ligger ikke nogen partipolitisk stillingtagen for eller imod, og der ligger ikke mangel på tillid til ministeren for området, men der ligger deri, at det er nødvendigt at værne om nogle dyrebare principper.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Hr. Arne Melchior stikker tonsvis af blå i sine egne øjne, når han kan sige, at der ikke må herske tvivl om, at den hævdvundne retssikkerhed skal kunne bevares her i landet.

Det er ikke sådan, at det at udøve domsvirksomhed kan sammenlignes med hverken at være matematisk professor, pave i Rom eller præst i Birkerød. Det er i allerhøjeste grad menneske- og ikke gudgivent at udøve domsvirksomhed, og det gøres af nogle mennesker, der danner sig en politisk opfattelse og ud fra den afsiger en dom. Sådan er det, og sådan må det være, det kan ikke være spor anderledes.

Den, der taber en sag, vil så meget ofte være af den opfattelse og ned til den sidste lilletånegl

mene, at det er uretfærdigt og forkert. Det må de da godt have lov til, men sagen skal bare have en afslutning, og det har vi retssystemet til. Det er ikke til at komme med retfærdige løsnin-ger, for de findes ikke, og i hvert fald under det danske lovjunglesystem med stadige ændringer findes der heller ikke nogen rigtig løsning efter loven på, om man har ret eller uret.

Der skal træffes en afgørelse, hvorefter alle haver sig at rette, og så må man holde fred med det. Derfor er det først og fremmest en dommers opgave at være psykolog, således at den mand, der taber sagen, har indtryk af, at han fik en retfærdig behandling. Det bliver ikke bedre af, at man kan kævles i årevis ved at indbringe sagerne for højere instanser. Tværtimod rokker det ved retssystemets autoritet, at man kører sager igennem ved flere instanser. Derfor er det i retsideens gode navn bedre at have en eninstans- end at have en toinstans- eller en treinstansløsning. Appellinstitutionen er retsfor-næg-tende i sig selv.

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at vi endnu ikke er færdige med ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg skal blot sige, at det faktisk undrer mig meget, at det virker, som om Centrum-Demokraterne retspolitisk har to stemmer. Der er hr. Arne Melchior's udgave, og så er der hr. Nør Christensens udgave, og jeg vil bare gøre hr. Arne Melchior opmærksom på, at de ikke stemmer overens. Det er, som om hr. Arne Melchior, hver eneste gang han kommer på talerstolen, bevæger sig ud af noget, som hr. Nør Christensen har givet tilsagn om.

Jeg skal ikke blande mig i spørgsmålet om, hvorvidt det at anke er kværlanteri, men jeg skal blot beklage en enkelt ting, når vi taler om besparelser, og det er, at ministeren har trukket det tilbage, han lod sig lokke til ved andenbe-handlingen, nemlig at narkotikasagerne ikke blev nævningesager. Man havde oprindeligt sagt, at det skulle være domsmandssager, men lod sig så overtale af nogle til, at det alligevel skulle være nævningesager.

Hvis der skal være besparelser i det, må man beklage det, men som sagt undrer jeg mig meget over Centrum-Demokraternes holdning. Den er meget tvetydig.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg tror, at vi alle kender til, at der kan være vanskelige afgørelser, og at man kan stå over for en konkret paragraf, hvori meget taler for én afgørelse og noget for en anden.

Jeg synes da godt, at man til den konkrete paragraf kan sige både for og imod, men jeg synes, at i den afgørelse, der er lagt op til i lovforslaget, hvorom der samtidig i bemærkningerne på side 19 siges, at der kan ankes efter tilladelse fra justitsministeren, er det udtrykkelig sagt, at hvis der skal ankes af principielle grunde, afviser man ikke en mulighed derfor. Det kan ske, at man senere finder en anden, der skal give tilladelse til anke. Den ubetingede mulighed ændres, men jeg synes også, at der i bemærkningerne er givet nogle rigtige argumenter for det, men vi vedstår, at det er en vanskelig afgørelse.

Jeg vil sige helt det samme som hr. Arne Melchior, nemlig at vi vil følge udviklingen meget nøje, og hvis vi får nogle urimelige, utilsigtede virkninger, vil vi også meget gerne være med til at se på en ny formulering. Men vi slutter op bag lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg ved godt, at i hr. Knud Linds sind hersker tvivlen aldrig. Han ved, hvordan alle ting er og skal være. Han har en meget enkel tænkning. Han ved, at den korteste afstand mellem to punkter er en lige linje, og den følger han, uanset at livet ikke altid følger denne lige linje.

Når hr. Knud Lind diskurser om med tvetungethed, skal jeg erindre hr. Knud Lind om, at CD står ved sin udtalelse tidligere i debatten og ved vor indstilling i betænkningen, og at vi stemmer derefter.

Endvidere skal jeg minde hr. Knud Lind om, hvad hr. Glistrup sagde, lige før hr. Knud Lind fik ordet, nemlig at den absolutte retfærdighed ikke eksisterer. Det tror jeg hr. Glistrup har ret i. På samme måde eksisterer den absolutte sandhed altså heller ikke, fordi den altid vil være relativ og afhængig af, hvorfra man ser en ting. Jeg har såmænd fra denne talerstol gennem årene et antal gange støttet De Radikale, når deres ordførere har sagt: På den ene side sådan, på den anden side sådan. Der er mere end ja, ja og nej, nej. I de helt store absolutte spørgsmål – fred, retfærdighed og sandhed – skal man være så ligeudrettet, som det nu er

menneskeligt muligt, men de fleste ting i menneskelivet og i verden er noget mere sammensatte, og derfor er der ikke tale om tvetungethed, men om åbenhed og ærlighed, når man oplyser, at man stemmer på en bestemt måde, men at man kan indse væsentlig rimelighed i et argument, der går imod den stemmeafgivning, man selv har valgt. Det er det, der er tale om for CD's vedkommende.

Justitsministeren (Engell):

Størstedelen af debatten ved tredje behandling har været en gentagelse på alle leder og kanter af de diskussioner, vi havde ved første og anden behandling, og ikke uventet har en stor del af diskussionen ved tredje behandling også koncentreret sig om appelbegrænsningen.

Jeg vil gerne sige for at forebygge enhver misforståelse, at jeg ikke ser nogen retssikkerhedsmæssige betænkeligheder i det forslag, som nu gennemføres. Jeg må også minde hr. Ole Espersen om, at han så sent som i 1984 i Folketinget stemte for en forhøjelse af ankegrænsen i politisager fra 60 til 1.000 kr. Bevares, der er nye ting i det, men vi har da haft fortilfælde af sådanne begrænsninger.

Jeg vil også understrege, som nogle af ordførerne har været inde på, at der ikke bliver tale om, at disse sager slet ikke bliver undergivet nogen behandling. Den behandling, sagerne kan få i byretten, vil give en fuld og fri adgang til at fremlægge alle relevante oplysninger på samme måde, som det har været og er tilfældet i landsretten.

Jeg synes da også, det er værd at understrege, at der ikke er tale om en absolut begrænsning. Der vil med Justitsministeriets tilladelse kunne gives tilladelse til anke, og jeg har både i forbindelse med første og anden behandling af forslaget klart understreget, hvilke kriterier jeg finder er afgørende, når der skal træffes beslutning i disse sager om en eventuel anke, og de behøver ikke nødvendigvis at være økonomiske. Det behøver ikke at være et spørgsmål om hvor mange penge, men om, at det kan være principielt vigtigt for den pågældende. Der kan være sociale hensyn, og der kan være en lang række forskellige elementer, som skal indgå, og som alt andet lige betyder, som jeg også har sagt tidligere, at vi vil administrere denne ordning liberalt og med skyldig hensyntagen til de situationer, hvor der kan være et velbegrundet behov for, at sagen går videre.

[Justitsministeren]

Hr. Ole Espersen spurgte, hvad dette forslag gav af besparelser. Jeg nævnte også under anden behandling, at hele forslaget vil betyde væsentlige administrative lettelser, vil give merindtægter, og at det også vil betyde besparelser. Alt det vil hr. Ole Espersen erindre fra andenbehandlingen af forslaget, men hertil kommer, at det vil indebære en aflastning af landsretten, der vil få mulighed for at prioritere andre sager, hvilket efter min opfattelse også er hensigtsmæssigt ud fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt.

Dette forslag har efterhånden været underkastet flere behandlinger i Folketinget. Det var en genfremsættelse fra min side, og jeg er glad for, at der nu ved tredje behandling er et flertal for at få det gennemført med de forenklings- og afbureaukratiseringskonsekvenser, det har, og med den økonomiske gevinst, der ligger i det, uden at det går ud over retssikkerheden.

Leif Hermann (SF):

Jeg vil gerne sige tak til hr. Arne Melchior og til hr. Kofod-Svendsen for den tvivl, de har bragt ind ved tredje behandling, og også takke for, at både hr. Kofod-Svendsen og hr. Arne Melchior er indstillet på at se, hvilke virkninger dette efter vores opfattelse temmelig katastrofale lovforslag vil få.

Jeg savner en stillingtagen fra Det Radikale Venstres og fra andre ordføreres side til hr. Ole Espersens citat af Vestre Landsrets udtalelse om, at ankebegrænsningen ikke som foreslået kan afhjælpes af en dispensationsordning. Dels viser landsrettens erfaring, at det generelt ikke lader sig gøre på forhånd at foretage en sikker vurdering af appelsagers udfald, og dels kan der i den enkelte sag – og det er måske ikke uvæsentligt – blive fremført nye påstande, anbringender eller beviser under appellen, som fører til et ændret resultat. Det er temmelig afgørende, at der under ankesagen er mulighed for at fremføre nye påstande, anbringender osv. Hr. Arne Melchior og hr. Kofod-Svendsen har ikke taget stilling til, at der deri ligger en afgørende retssikkerhedsmæssig svækkelse. Om netop det meget sympatiske, hr. Arne Melchior giver udtryk for, at der ikke må herske tvivl om den enkeltes retslige stilling, siger landsretten lige præcis, at det kommer der nu til at blive alvorlig tvivl om.

Hr. Glistrup siger, at dommerne træffer deres afgørelse ud fra en politisk opfattelse. Hr. Glistrup er en overraskelsesmand. Det synspunkt var meget populært i begyndelsen af 1970'erne i kredse, som tilhørte Kommunistisk Arbejderparti og DKP, ML, altså Danmarks Kommunistiske Parti, Marxister og Leninister, og gik under navnet stamokapteorien, teorien om den statsmonopolistiske kapitalismes indretning. Det er interessant, at hr. Glistrup bruger et analyseapparat fra den tid, men overraskelsesernes tid er åbenbart ikke forbi.

Hr. Kofod-Svendsen refererede til, at der ikke bliver tale om absolutte ankebegrænsninger, og det gjorde justitsministeren også. De kriterier, hr. Kofod-Svendsen refererede, er i realiteten de samme kriterier, der gives fri proces efter, og det er bestemt ikke nemt at få fri proces. Mig bekendt er antallet af bevillinger til fri proces faldet. Det er måske væsentligt at notere, at når man fra ministerens side argumenterer på den facon, lægges der faktisk op til en alvorlig begrænsning i mulighederne for at anke igennem det bevillingssystem, som ministeren introducerer.

Jeg skal afslutningsvis sige, at ministerens betragtninger over, at han er glad for, at der nu er et flertal i Folketinget for lovforslaget, kan vel ret beset kun skyldes, at ministeren ikke ved, hvad retssikkerhed er for noget, og at ministeren er glad for at få noget igennem Folketinget, fordi han nu engang er minister og det er en ministers opgave at få vedtaget de lovforslag, han fremsætter i Folketinget. Det er pauvert!

Glistrup (FP):

Til hr. Leif Hermanns orientering skal jeg oplyse, at det afgørende ikke er, hvem man er enig med, men hvad man er enig om. Ethvert menneske har gode og rigtige tanker. Hvis en stalinist, en DKP'er, en nazist, en ANC-terrorist, en sandinist, en Pinochettilhænger, eller hvem det nu ellers kan være, siger noget rigtigt, skal man da selvfølgelig være enig med ham og ikke have en modsat opfattelse, fordi man på andre områder er uenig med ham.

Dernæst skal jeg til hr. Leif Hermanns oplysninger også anføre, at det, vi først og fremmest har et retsvæsen til, er at få en ende på sagerne, sådan at de kan afsluttes og blive helt og aldeles færdige. Det kunne man i det helt gamle samfund gøre med våben i hånd og blodhævn lige-

[Glistrup]

som i de islandske sagaer, og hvad man nu ellers kan trække frem. Men det, der karakteriserer et retssamfund, er altså, at man har nogle personer til at sige: Sådan skal den sag løses, og så er vi færdige med den.

Enhver forsamling af socialrådgivere eller bibliotekarer, eller hvad der kan være tale om, kan selvfølgelig sige, at de vil gerne have noget mere arbejde, ligesom Vestre Landsrets dommere gør, når de siger, at sagerne skal kunne prøves igen og igen, for der kan komme nye ting frem. Fra »Søjlehussag« og fra masser af andre tilfælde vil hr. Leif Hermann vide, at der ikke er grænser for, hvordan den, der har tabt en sag, kan blive ved at finde på nye argumenter og komme længere og længere ud i den kværuletantforrykthed, som gør livet mere besværligt for hans omgivelser. Derfor må omgivelserne værge sig ved at have nogle ret skarpe regler om, at hvis man ikke har fremført sine synspunkter i byretten i første instans, så kan man ikke komme rendende bagefter og ulejlige en bunke mennesker med det. Men det er skam ikke bare af hensyn til omgivelserne, men også til det menneske, der bliver mere og mere kværuletantforrykt af alle de appel- og genoptagelsesmuligheder, som samfundet stiller til rådighed, og som derfor bliver ved at køre med det og faktisk forpester tilværelsen både for sin familie og for sig selv. Derfor er justitsministerens ankebegrænsningsforslag, så beskedent det end er, også en god mentalhygiejnisk indsats for de mennesker, der ellers ville blive ved at køre en sag. Retssikkerhed, og hvad man nu ellers kommer med, gælder i himlen, men ikke på Jorden, og i hvert fald ikke i Danmark, og man skal ikke kunne blive ved med at argumentere med smukke, forslidte ord ud fra den slags livsfjerne begreber, som hr. Leif Hermann beskæftiger sig med.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Vi er faktisk ved at ende dér, hvor vi begyndte med hr. Leif Hermanns første indlæg, hvor hr. Leif Hermann talte om at tage det frie valg fra folk, tage folks mulighed for selv at bestemme over deres egen tilværelse væk fra dem. For det, ministeren svarede her til sidst, var jo, at Justitsministeriet nu skal tage stilling til, om sagerne er principielt vigtige, om der er sociale hensyn i sagen og, forstod jeg, en række andre hensyn.

Nu skal ministeriet vurdere, om det er sundt og godt og fornuftigt, om en person, der har tabt en sag på 8.000 kr., går til landsretten eller ej. Den rolle påtager ministeren sig i stedet for at lade personen selv gøre det. Det synes jeg må være svært at begrunde for Venstre og Konservative, og jeg forstår, det er det også for CD og Kristeligt Folkeparti. Det må være svært.

Det er vel også derfor, at vi ikke får noget svar fra Venstres og Konservatives retspolitiske ordførere. Hr. Leif Hermann og jeg har spurgt – og vi gør det her, for det har været svært at få en diskussion i gang i Retsudvalget – hvilke kommentarer man har til Vestre Landsrets helt klare og sandfærdige udsagn om, at uanset hvilken instans der skal træffe bestemmelse om, hvorvidt man skal have lov til at gå til landsretten eller ej, så vil den instans – og foreløbig altså Justitsministeriet – ikke have mulighed for at gøre det, fordi der i den enkelte sag for landsretten kunne blive fremført nye påstande, anbringender eller beviser, som ville føre til et andet resultat end det, som underretten kom til.

Det siger landsretten med fuld ret, og derfor er det umuligt ikke at erkende, at det er et tab af retssikkerhed. Vi appellerer endnu en gang til Venstres og Konservatives retspolitiske ordførere om at tage stilling til, om det ikke er fuldt ud korrekt, det, landsretten siger.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg mener, vi allerede – også ved tidligere lejligheder – har forsøgt at forklare dette, sådan at det kunne forstås også af de andre retspolitiske ordførere, men det er åbenbart ikke lykkedes.

Så jeg vil bare føje ét yderligere element til mit svar nu; jeg vil sige til hr. Ole Espersen, at skulle der være danske borgere, der føler, at de ikke ved denne regel og ved dens praktiske anvendelse ved de danske domstole har fået en retfærdig rettergang, så kan de indanke de danske myndigheder for Den Europæiske Menneskerettighedskommission og Domstolen i Strasbourg, når de nationale retsmidler er udtømt i henhold til artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedserklæring.

Skulle der være nogen, der føler, at det, som hr. Ole Espersen her postulerer, skulle være korrekt, nemlig at man ikke får en fair rettergang i Danmark, en retfærdig rettergang, så står den mulighed åben. Denne ankeinstans afskæres ikke ved dette lovforslag.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Man forbløffes en gang imellem, for det, hr. Bjørn Elmquist nu siger, er jo, at Menneskerettighedskommissionen og Domstolen i Strasbourg, der jo altså bruger en 4-5-6 år om at behandle en sag, nu skal tage stilling til sager på 5.000-6.000 kr., civile sager i dansk retspleje. Og de skal altså bl.a., siger hr. Bjørn Elmquist, tage stilling til, om det ikke kunne tænkes at være lykkedes den, der har tabt en retssag, at bevise for Vestre Landsret eller Østre Landsret, at han kunne komme med nye beviser, på trods af at Justitsministeriet ikke fandt, at der ville komme nye beviser.

Alt det, siger hr. Bjørn Elmquist, skal vi nu forvente at Menneskerettighedskommissionen påtager sig i løbet af en procedure på 3-4-5-6-7-8 år til gengæld for, at vi her i Danmark skal spare 10-15 menneskers arbejde. Det er blevet Venstres retspolitik, kan jeg forstå.

Jeg synes, det er utrolig beklageligt og en lille smule flovt.

Formanden:

Endnu et par korte bemærkninger. Hr. Bjørn Elmquist, og så tror jeg, at vi skal til at afslutte debatten om dette lovforslag.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg må trække på smilebåndet ad denne indvending, for det er naturligvis ikke meningen, at hver enkelt konkret sag skal afprøves. Men de principielle indvendinger, som her bliver rejst, nemlig at vi bryder med fundamentale retspolitiske grundsætninger, det er det, der kan prøves, og så én gang for alle. Det kan prøves, om der ligger noget principielt forkert i, at man afskærer en ankeadgang, sådan som det er foreslået. Det er selvfølgelig ikke hver enkelt konkret sag, der skal ned og prøves.

Formanden:

Hr. Fischer en kort bemærkning, og derefter en sidste kort bemærkning til hr. Ole Espersen.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Hr. Ole Espersen har prøvet at udfritte både

den konservative og Venstres retspolitiske ordfører i denne sag. Jeg forstår, at for hr. Ole Espersen er perspektivet noget forskelligt, om man ser sagen fra ministerbænkene eller fra oppositionsbænkene. Hr. Ole Espersen har jo prøvet begge dele.

Men jeg kan tilslutte mig det, hr. Bjørn Elmquist har sagt. Jeg vil blot til hr. Leif Hermann, der jo trækker debatten i dag ned på et ufatteligt lavt plan med sit angreb på justitsministeren, sige, at det er min opfattelse – og jeg tror, der er mange borgere i dette land, der har den opfattelse – at hvis der er noget parti, der har skabt usikkerhed om retssikkerheden i Danmark, så er det Socialistisk Folkeparti.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Fordi man har stemt for et forslag, der er foreslået af en konservativ regering, gående ud på ajourføring af nogle meget, meget gamle ankebegrænsninger i politisager, kan det da ikke tages til indtægt for, at man ønsker at fravige nogle grundlæggende principper inden for den civile retspleje.

Og lad mig så sige til hr. Bjørn Elmquist, at der er ingen af os, der har talt om brud på fundamentale menneskerettigheder. Der er tale om, at vi ligesom de fleste instanser, der er blevet hørt, siger, at dette mindsker retssikkerheden og indfører et afgørende nyt princip. Det er det, vi siger.

Dertil følger jeg så, at det er noget, som aldrig ville kunne afprøves ved Menneskerettighedskommissionen og Domstolen med succes af nogen som helst. Og derfor er henvisningen til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention efter min opfattelse uden betydning. Den mindsker under ingen omstændigheder de betænkeligheder, som langt de fleste domstole og vi har ved dette forslag.

Formanden:

Og så den sidste korte bemærkning til hr. Leif Hermann.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg havde i grunden ikke tænkt mig at sige noget til hr. Fischers betragtninger, indtil hr. Fischer kastede sig ud i den overvejelse – eller

[Leif Hermann]

jeg tror såmænd, det var en konstatering, hr. Fischer tillod sig – at der ikke findes noget parti, der har skabt så megen usikkerhed om retssikkerhedsmæssige forhold som Socialistisk Folkeparti.

Se, hr. Fischer er jo klar over, at grundloven beskytter ham, når han står heroppe, og det er vel derfor, hr. Fischer tillader sig at lade den slags usandheder gå fra sig i et ubevogtet øjeblik. Hr. Fischer ved udmærket godt, at det ikke forholder sig således. Hr. Fischer kan ikke på et eneste konkret punkt pege på, at Socialistisk Folkeparti i Folketinget eller i nogen anden sammenhæng har opstillet bare noget, der tilnærmelsesvis begrænser retssikkerheden i den grad, som justitsministeren har gjort det her. Hvis jeg var justitsminister, ville jeg betække mig for den slags væbnere.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 71 stemmer (KF, V, FP, RV, CD, KRF og Hugo Holm (UP)) mod 54 (S og SF).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Før jeg tager fat på næste sag på dagsordenen, skal jeg sige, at der bliver en middagspause fra ca. kl. 12.00.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Tredje behandling af lovforslag nr. L 78:

Forslag til lov om kreditaftaler.

Af justitsministeren (Engell).

(Fremsat 22/11 89. Første behandling 28/11 89. Betænkning 10/5 90. Anden behandling 18/5 90. Tillægsbetænkning 22/5 90).

Der var stillet 8 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Lissa Mathiasen (S):

Så står vi ved tredje behandling af lovforslaget om kreditaftaler, hvilket jeg synes må konstateres med dyb beklagelse, set ud fra at vi ikke er kommet et skridt videre, siden vi havde andenbehandlingen her i salen.

Det fornyede udvalgsarbejde mellem anden og tredje behandling har tilsyneladende ikke formået flertallet til at imødekomme det endog meget seriøse ønske fra Socialdemokratiets side om at sikre, at teknikken i forbindelse med lovforslaget var i orden. Stadig udsætter ministeren og flertallet sig for risikoen for at få en sønderlemmende kritik for lovsjusk fra dommerstanden og fra advokatstanden.

Det er måske ikke helt korrekt at sige, at der ikke er sket noget som helst under udvalgsarbejdet mellem anden og tredje behandling, for vi har faktisk dér fået illustreret, at godt nok stillede justitsministeren i første omgang 40 ændringsforslag i erkendelse af, at det lovforslag, man havde fremsat, vist ikke var helt godt nok, men under udvalgsarbejdet mellem anden og tredje behandling kommer der pludselig 8 nye ændringsforslag. Det vil sige, at vi er oppe på 48 ændringsforslag, og de sidste 8 kommer altså i erkendelse af, at der nok alligevel var noget, som burde se anderledes ud.

Jeg synes, det er en meget alvorlig situation at ville udsætte sig for lovsjusk, ikke mindst når udtalelserne kommer fra dommere og advokater. Og jeg forstår egentlig ikke, at vi er bragt i den situation, ikke mindst på baggrund af det svar, som justitsministeren gav mig på mit spørgsmål ved førstebehandling. Og man må nok sige, at netop det spørgsmål, der blev stillet vedrørende høringen, var meget relevant.

Jeg vil godt citere fra førstebehandling, Folketingets forhandlinger sp. 2473 fra 28. november 1989, hvor ministeren siger:

»Når vi derudover har valgt en fremgangsmåde, hvor lovforslaget samtidig med fremsættelsen her i Folketinget sendes til høring til en lang række organisationer, er det alene af tidsmæssige årsager. Der lægger jeg også vægt på, at både folketingsudvalget og jeg selv og Justitsministeriet får lejlighed til at vurdere de høringssvar, der kommer ind, grundigt, og jeg vil selvfølgelig også drøfte med udvalget, hvilken betydning de måtte have for udformningen af den endelige lov.«